

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: حقوق
گرایش: جزا و جرم شناسی

عنوان: بررسی انکار ضروری دین و مجازات آن
در فقه امامیه و اهل سنت

استاد راهنما :

دکتر اکبر نایب زاده

استاد مشاور :

دکتر عباسقلی انصاری

طلبه :

علی مظفری

بهار ۱۳۹۰

بررسی انکار ضروری دین

و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت

تقدیر و تشکر

با تشکر و سپاس به درگاه خداوند متعال که توفیق پذیرش ، تحصیل و تدوین این رساله را نصیبم فرمود . از تمامی عزیزان بویژه اساتید محترم جناب آقایان دکتر اکبر نایب زاده (استاد محترم راهنما) و دکتر عباسقلی انصاری (استاد محترم مشاور) و همچنین از مدیر محترم گروه آموزش ، علی الخصوص مدیریت محترم آموزش قضات روحانی جناب حجه الاسلام و المسلمین آقای حسین نژاد سپاسگزارم . لازم می دانم در اینجا از خانواده و فرزندان عزیزم هم قدر دانی کنم که این موفقیت در سایه ی همکاری آنان بوده است.

علی مظفری

تقدیم به:

به محضر مبارک امام عصر «ارواحنا له الفداء»

بسمه تعالی

تاریخ :

شماره : معاونت آموزشی - اداره کل تحصیلات تکمیلی

« فرم چکیده پایان نامه »

پیوست :

مشخصات پایان نامه :

نام طلبه : علی نام خانوادگی : مظفری کد تحصیلی : رشته تحصیلی : جزا و جرم شناسی
محل تحصیل : قم گرایش : جزا و جرم شناسی

عنوان پایان نامه : بررسی انکار ضروری دین و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت

استاد راهنما : دکتر اکبر نایب زاده استاد مشاور : دکتر عباسقلی انصاری تاریخ دفاع :
کلید واژه ها : ارتداد ، فقه ، کفر ، مجازات ، انکار ، جحد ، ضروری ، دین ، مهدور الدم.

تعداد منابع :

۱۱۶

متن چکیده :

ضرورت پژوهش حاضر با عنوان: «بررسی انکار ضروری دین و مجازات آن در فقه امامیه و اهل سنت» با هدف مشخص کردن زوایای تاریک و مبهم انکار دین و ضروریات آن و عواقب سوء آن مسلم است. این تحقیق شامل بررسی مسائلی پیرامون این قضیه می پردازد که اسلام در مورد «انکار ضروری دین» و «ارتداد» و «کفر» سخت گیری کرده است تا از وقوع و پیامد آن جلوگیری کند و حکم و مجازات منکر ضروری دین هرگز در تضاد با حقوق بشر و یا به معنای عدم اختیار انسان در انتخاب دین و عقیده نیست، بلکه شخصی که اقدام به پذیرش اسلام می کند باید به آثار و عواقب انکار آن آگاهانه ملتزم شود. در حالی که قبل از پذیرش اسلام وی چنین تعهد و مسئولیتی ندارد. بنابراین احکام و مجازات مترتب بر منکر ضروری دین و مرتد، احکامی منصفانه و عادلانه و به صلاح فرد و جامعه است، زیرا ارتداد وانکار ضروری دین توطئه علیه دین و مردم است و فعل و عمل منکر ضروری دین پیامدهای منفی در فرد و جامعه ایجاد می کند که از جمله آن «احباط عمل»، «تحقیر و نابودی دین»، «تضعیف عقاید اسلامی» و «خطر نفوذ معاندین» می باشد.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما و امضاء : نام و نام خانوادگی مشاور اول و امضاء : نام و نام خانوادگی مشاور دوم و امضاء :
اکبر نایب زاده عباسقلی انصاری

فهرست مطالب

عنوان

فصل اول : کلیات

مقدمه.....	۲
۱-۱- هدف تحقیق.....	۵
۱-۲- بیان مساله	۵
۱-۳- پیشینه ی تحقیق.....	۵
۱-۴- فرضیه های تحقیق.....	۵
۱-۵- سوالات تحقیق.....	۶
۱-۶- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۷
۱-۷- روش تحقیق.....	۷

فصل دوم : شرح واژه های بکار رفته

۲-۱- ارتداد	۹
۲-۱-۱- معنای لغوی ارتداد	۹
۲-۱-۲- معنای اصطلاحی ارتداد	۹
۲-۲- فقه	۱۰

- ۱۰-۲-۲-۱- معنای لغوی فقه..... ۱۰
- ۱۰-۲-۲-۲- معنای اصطلاحی فقه..... ۱۰
- ۱۱-۲-۳- کفر..... ۱۱
- ۱۱-۲-۳-۱- معنای لغوی کفر..... ۱۱
- ۱۲-۲-۳-۲- معنای اصطلاحی کفر..... ۱۲
- ۱۲-۲-۴- مجازات..... ۱۲
- ۱۲-۲-۴-۱- معنای لغوی مجازات..... ۱۲
- ۱۳-۲-۴-۲- معنای اصطلاحی مجازات..... ۱۳
- ۱۳-۲-۵- انکار..... ۱۳
- ۱۳-۲-۵-۱- معنای لغوی انکار..... ۱۳
- ۱۳-۲-۵-۲- معنای اصطلاحی انکار..... ۱۳
- ۱۴-۲-۶- جحد..... ۱۴
- ۱۴-۲-۶-۱- معنای لغوی جحد..... ۱۴
- ۱۵-۲-۶-۲- معنای اصطلاحی جحد..... ۱۵
- ۱۵-۲-۷- ضروری..... ۱۵
- ۱۵-۲-۷-۱- معنای لغوی ضروری..... ۱۵
- ۱۶-۲-۷-۲- معنای اصطلاحی ضروری..... ۱۶
- ۱۶-۲-۸- دین..... ۱۶
- ۱۶-۲-۸-۱- معنای لغوی دین..... ۱۶

۲-۸-۲- معنای اصطلاحی دین ۱۷

۲-۹-۹- مهذور الدم ۱۷

۲-۹-۱- معنای لغوی مهذور الدم ۱۷

۲-۹-۲- معنای اصطلاحی مهذور الدم ۱۸

فصل سوم : شناخت انکار ضروری دین ، کفر و ارتداد و منکرین ضروری

گفتار اول : شناخت ضروری دین و انکار آن ۲۰

۳-۱-۱- ضروری دین در قرآن ۲۱

۳-۱-۲- ضروریات دین در روایات ۲۳

۳-۱-۳- قاعده در شناخت ضروریات دین و انکار آن ۲۴

۳-۱-۴- تفاوت ضروریات دین و مجمع علیه ۲۵

۳-۱-۵- گستره و دامنه ی ضروریات دین ۲۶

۳-۱-۶- ضروریات دین در کلام فقها ۲۶

۳-۱-۶-۱- عقیده فقهای

امامیه ۲۶

۳-۱-۶-۲- عقیده فقهای اهل

سنت ۲۹

۳-۱-۷ - تبیین محل بحث در انکار ضروری

دین.....۳۰

۳-۱-۷-۱ نظریه سببیت

استقلالی.....۳۱-۳-۱-۷-۲- نظریه

سببیت استلزامی (سببیت غیر مستقل).....۳۶

۳-۱-۸- منظور از دین در ضروری

دین.....۳۸

۳-۱-۹- فرق ضروریات دین و مذهب.....۳۸

۳-۱-۱۰- انکار ضروری یک مذهب از طرف پیروان مذاهب دیگر

.....۳۹

۳-۱-۱۱- انکار ضروری مذهب از طرف پیروان آن

مذهب.....۳۹

۳-۱-۱۲- بررسی انکار امامت و ولایت.....۴۲

۳-۱-۱۳- ادعای شبهه از سوی منکر ضروری

دین.....۴۵

۳-۱-۱۴- محل اجماع در تعریف ضروری دین.....۴۶

۳-۱-۱۴-۱ راهبهای ضروری شدن یک امر.....۴۸

گفتار دوم: کفر و ارتداد منکر ضروری دین.....۵۰

۳-۲-۱ - کفر و ارتداد منکر ضروری دین در روایات.....۵۰

۳-۲-۲ - نگاهی به کفر آور بودن انکار ضروری

دین.....۵۲

۳-۲-۳ ملاک کفر.....۵۲

۳-۲-۴ - انکار ضروری دین و ملازمه آن با کفر در فقه

امامیه.....۵۴

۳-۲-۵ - انکار ضروری دین و ملازمه آن با کفر در فقه اهل

سنت.....۵۶

۳-۲-۵-۱ عقیده فقهای

حنفی.....۵۶

۳-۲-۵-۲ - عقیده فقهای

مالکی.....۵۶

۳-۲-۵-۳ عقیده فقهای

شافعی.....۵۷

۳-۲-۴- عقیده فقهای

حنبلی.....۵۸

گفتار سوم: علل و انگیزه های انکار ضروری دین.....۵۹

۳-۳-۱- علل و انگیزه های انکار ضروری

دین.....۵۹

۳-۳-۱- سست کردن و از بین بردن دین و

مذهب.....۵۹

۳-۳-۱- ترس.....۶۰

۳-۳-۱- اطاعت از کفار.....۶۲

۳-۳-۱- فقر.....۶۳

۳-۳-۱- آلودگی محیط اخلاقی و

اجتماعی.....۶۳

۳-۳-۱- تبلیغ و عملکرد

دشمنان.....۶۴

۳-۳-۱- معرفی غلط و ناصحیح دین و تبیین نارسای

آن.....۶۵

گفتار چهارم : لزوم تقیّد به ضروریات دین.....۶۷

۳-۴-۱- لزوم تقیّد به ضروری دین در فقه

امامیه.....۶۷

۳-۴-۲- لزوم تقیّد به ضروری دین در فقه اهل

سنّت.....۶۸

۳-۴-۲-۱- در فقه

حنفی.....۶۸

۳-۴-۲-۲- در فقه

مالکی.....۶۹

۳-۴-۲-۳- در فقه

شافعی.....۶۹

۳-۴-۲-۴- در فقه

حنبلی.....۶۹

فصل چهارم : در موجبات و شرایط و مجازات مرتدین

۴-۱- گفتار اول : در شرایط و موجبات ارتداد.....۷۱

۴-۱-۱- اقسام مرتد در فقه امامیه.....۷۱

۴-۲-۱ - اقسام ارتداد در فقه اهل

سنت..... ۷۴

۴-۱-۳ - شرایط عمومی ارتداد در فقه

امامیه..... ۷۵

۴-۱-۳-۱ - بلوغ..... ۷۵

۴-۱-۳-۲ - عقل..... ۷۶

۴-۱-۳-۳ - اختیار..... ۷۷

۴-۱-۳-۴ - علم و قصد..... ۷۷

۴-۱-۴ - شرایط اختصاصی ارتداد در فقه

امامیه..... ۷۸

۴-۱-۵-۱ - شرایط ارتداد در فقه اهل

سنت..... ۷۹

۴-۱-۵-۲ - در فقه حنفی..... ۸۰

۴-۱-۵-۳ - در فقه مالکی..... ۸۱

۴-۱-۵-۴ - در فقه شافعی..... ۸۱

۴-۱-۵-۵-در فقه

حنبلی.....۸۲

۴-۱-۶- موجبات ارتداد در فقه

امامیه.....۸۳

۴-۱-۶-۱- تحقق کفر و ارتداد با نیت.....۸۵

۴-۱-۶-۲- تحقق کفر با گفتار کفر

آمیز.....۸۵

۴-۱-۶-۳- تحقق کفر با افعال کفر آمیز

.....۸۶

۴-۱-۶-۴- تحقق کفر با سب انبیاء و رسول و ائمه اطهار علیهم

السلام.....۸۷

۴-۱-۶-۵- تحقق کفر با انکار مجمع

علیه.....۸۸

۴-۱-۶-۶- تحقق کفر با انکار ضروری مذهب.....۸۹

۴-۱-۶-۷- تحقق کفر با انکار ضروری دین.....۹۱

۴-۱-۷- موجبات ارتداد در فقه اهل

سنت..... ۹۵

۴-۱-۷-۱- در فقه

حنفی..... ۹۵

۴-۱-۷-۲- در فقه

مالکی..... ۹۵

۴-۱-۷-۳- در فقه شافعی..... ۹۶

۴-۱-۷-۴- در فقه

حنبلی..... ۹۶

گفتار دوم : در مجازات مرتد..... ۹۸

۴-۲-۱- نظر فقهای امامیه درباره ی مجازات

مرتد..... ۹۸

۴-۲-۱-۱- مجازات مرتد فطری

..... ۹۸

۴-۲-۱-۲- مجازات مرتد ملی..... ۱۰۱

۴-۲-۱-۲- مجازات مرتد در فقه اهل سنت..... ۱۰۳

۱۰۳..... دیدگاه حنفی ۱-۲-۲-۴

۱۰۴..... دیدگاه مالکی ۲-۲-۲-۴

۱۰۴..... دیدگاه شافعی ۳-۲-۲-۴

..... دیدگاه حنبلی ۴-۲-۲-۴

۱۰۵

۲-۱-۴- مجازات زن مرتد در فقه امامیه

۱۰۶.....

۱۰۹..... مجازات زن مرتد در فقه اهل سنت ۱-۲-۴

۱۱۰..... در مذهب حنفی ۱-۴-۲-۴

۱۱۱..... در مذهب مالکی ۲-۴-۲-۴

۱۱۲..... در مذهب شافعی ۳-۴-۲-۴

در مذهب حنبلی ۴-۴-۲-۴

۱۱۲.....

۱۱۳..... سایر احکام مرتدین ۵-۲-۴

۱-۵-۲-۴- انحلال نکاح

۱۱۳..... مرتد

۱۱۳.....۱-۱-۵-۲-۴ در فقه امامیه.

۱۱۵.....۲-۲-۵-۲-۴ در فقه اهل سنت

۲-۵-۲-۴- تقسیم اموال مرتد در فقه امامیه

۱۱۷.....

۱۱۷.....۱-۲-۵-۲-۴ مرتد فطری

۲-۲-۵-۲-۴ مرتد

۱۱۷.....ملی

۱۱۹.....۳-۲-۵-۲-۴- اموال زن مرتد.

۳-۵-۲-۴- تقسیم اموال مرتد در فقه اهل

سنت.....۱۱۹

۱۱۹.....۱-۳-۵-۲-۴ در مذهب حنفی

۱۲۰.....۲-۳-۵-۲-۴ در مذهب مالکی

.....۳-۳-۵-۲-۴ در مذهب شافعی

۱۲۰

۴-۲-۵-۳-۴- در مذهب حنبلی

۱۲۱.....

گفتار سوم: مجازات منکر ضروری دین..... ۱۲۲

۴-۳-۱- فلسفه ی مجازات منکر ضروری

دین..... ۱۲۲

۴-۳-۲- نکات قابل تأمل در مجازات منکر ضروری دین

..... ۱۲۳

..... ۴-۳-۳- تفاوت مجازات مرد و زن منکر ضروری دین.....

۱۲۴

..... ۴-۳-۴- مجازات منکر ضروری دین حد یا تعزیر

۱۲۵

..... ۴-۳-۴-۱- تعریف حد..... ۱۲۶

..... ۴-۳-۴-۲- حد در قرآن..... ۱۲۷

..... ۴-۳-۴-۳- حد در روایات..... ۱۲۸

..... ۴-۳-۴-۴- تعریف تعزیر..... ۱۲۹

..... ۴-۳-۴-۵- تعزیر در قرآن..... ۱۳۱

..... ۴-۳-۴-۶- تعزیر در روایات..... ۱۳۲

۴-۳-۴-۷- فرق حد و

تغزیر.....۱۳۴

۴-۳-۵- نظر فقهای اسلام در خصوص مجازات منکر ضروری دین

.....۱۳۵

۴-۳-۱-۵- نظر فقهای امامیه در ماهیت مجازات منکر ضروری

دین.....۱۳۵

۴-۳-۶- نظر فقهای اهل سنت در ماهیت مجازات منکر ضروری

دین.....۱۳۸

۴-۳-۷- مجازات منکر ضروری دین ، همان مجازات مرتد

است.....۱۳۹

۴-۳-۸- علت شدت مجازات منکر ضروری

دین.....۱۴۰

۴-۳-۹- پیامدهای انکار ضروری دین.....۱۴۱

۴-۳-۱-۹- وهن واز بین رفتن دین.....۱۴۱

۴-۳-۲-۹- کمرنگ شدن عقاید

اسلامی.....۱۴۱